

HOUT WERELD

JAARGANG 76 | NR. 10 | 1 SEPTEMBER 2023

HET VAKBLAD VOOR DE HOUTBRANCHE

Thema: hergebruik hout

- De markt voor 'tweedehands' hout groeit, steeds meer bedrijven profiteren
- Familie Storm is van alle houtmarkten thuis

Mambo Houtgroep investeert in verjonging

Historie leeft bij
Stoomhoutzagerij Nahuis

WEL OUD, NIET VERSLETEN

De tijd dat hout na zijn diensten te hebben bewezen in de afvaloven of op zijn best als sloophouten meubel eindigde, ligt achter ons. Er is inmiddels een complete bedrijfstak ontstaan die oud hout een tweede, derde, zelfs vierde leven geeft in gebouwen en interieurs.

Door: Martin Neyt

Vierenhalf jaar geleden reed hij heel Nederland rond om slooplocaties en handelaars in tweedehands bouwmaterialen te bezoeken. Brent Boerkamp, destijds net technisch directeur af bij het Arnhemse

Platowood, had een visie over circulariteit en daarin vervulde herbruikbaar hout de hoofdrol. De zoektocht door Nederland verraste hem in positieve zin. Er was voldoende tweedehands hout voorhanden en de kwaliteit was doorgaans in orde, het hout vergde alleen veel bewerking.

Boerkamp richtte zijn eigen bedrijf CirQ Wood op om zijn ideeën verder vorm te geven. 'Het was nog onontgonnen gebied, dus ik moest pionieren. Mijn motivatie komt voort uit de gedachte, dat je relatief snel circulaire winst kunt behalen door bruikbaar oud hout van de verbranding te redden. Hout dat in gebouwen is toegepast heeft weinig te lijden gehad, dat kan nog generaties mee. De laagste treden (5 en 6) op de R-ladder voor circulaire economie zijn versnippering en verbranding

met energierecuperatie, maar die vinden pas na zo'n vier volwaardige levensfasen plaats.'

De R-ladder geeft de mate van circulariteit aan. De ladder heeft 6 treden (R1 tot en met R6) die verschillende strategieën van circulariteit weergeven. Strategieën hoger op de ladder besparen meer grondstoffen.

ONMISBAAR NETWERK

Circulaire koplopers zouden graag zien dat er al in het ontwerpproces rekening wordt gehouden met efficiënte terugwinning van materialen. Dat gebeurt nu in beperkte mate bij onder meer CLT-bouw, waarbij een gebouw tevens als opslagplaats voor grondstoffen kan fungeren. Maar veruit de meeste gebouwen worden

Van den Berg Hardhout leverde het hout voor deze vlonder in het kasteelpark in Coevorden (naar ontwerp van de Donker Groep). De planken zijn gemaakt van oude damwanden.

nu nog gefabriceerd en gemonteerd met een lineaire levensloop als uitgangspunt. Verwijderen, sorteren en gebruiksklaar maken van oud hout kost daardoor de nodige inspanning.

Een uitgebreid netwerk van partnerbedrijven is volgens Brent Boerkamp onmisbaar om gebruikt hout van de sloopplaats naar de bouwplaats te krijgen. 'Investeren in zakelijke relaties is een must. Inmiddels heb ik een goed overzicht van bouwwerken in Nederland die op de nominatie staan om te worden afgebroken. Wij verrichten de kwaliteitscheck van het hout zelf, voor het verzamelen en sorteren werken we onder andere samen met een coöperatie van sloopbedrijven. Het hout wordt van alle metalen en plastic voorwerpen ontdaan en schoongemaakt bij het sociaal werkbedrijf. Vervolgens gaat het naar loonbedrijven voor zagen, schuren en schaven. Uiteindelijk wordt het dan in maatpakketten bij bouwbedrijven en houthandelaren afgeleverd.'

Het zijn nogal wat stappen waarvoor telkens transport nodig is, beaamt Boerkamp, en dat draagt weer bij aan de CO₂-emissie. Toch komt reclaimed wood er naar zijn ervaring gunstiger uit dan gekapt

Voor de gevel van dit pand in Oosterwijk leverde Plancker hout aan dat afkomstig is van oude scheepsvloeren.

hout. 'Ik heb een LCA, een levenscyclusanalyse, laten opstellen en daaruit bleek dat de bewerking en het vervoer van tweedehands hout dat je uit Nederland haalt, 85% tot 90% CO₂-reductie oplevert ten opzichte van gekapt tropisch hardhout. Vooral het zeetransport zorgt daarbij voor veel uitstoot.'

VRAAG NEEMT TOE

Met de coöperatie van sloopbedrijven Insert zorgt CirQ Wood dat circulair hardhout als iroko, merbau en meranti een nieuwe bestemming als kozijn-, deur- of

raamhout krijgt. Naaldhout leeft, eventueel na duurzame thermische modificatie door Platowood, verder als gevel- en wandbekleding. De toepassingen van oud hout zijn naar inzicht van Boerkamp oneindig. Alleen pallethout pakt hij vooralsnog niet aan, want daar moet zoveel aan worden verspijkerd, dat de kosten de baten ver overstijgen.

'Het hergebruiken van hout vergt op zich al veel arbeid en het rendement is soms laag. De vraag van particulieren en bedrijven neemt gelukkig wel iets toe. Er staan nu alweer zo'n tien projecten voor gevelbekleding op stapel. Daarnaast groeit onze adviserende rol. We helpen fabrikanten bij het ontwikkelen van producten die ze weer terug kunnen winnen. Tweedehands hout is nu nog een aanvulling op de lineaire houtstroom. Pas als er meer circulair wordt ontworpen, ontstaat er een goede balans.'

LOGISCHE VERVOLGSTAP

Van den Berg Hardhout startte een aantal jaren geleden met het aanbieden van herwonnen hout. Het bedrijf gaat prat op zijn nieuwe hardhout, dat volledig afkomstig is uit FSC-bossen, en ziet recycling als een logische vervolgstap. 'Vanuit onze diepe overtuiging dat grondstoffen schaars zijn en we er dus zuinig mee om moeten springen, is het opnieuw gebruiken van tropisch hardhout een activiteit die goed bij ons bedrijf past', zegt Henk Bloemert, inkoper en new business developer bij Van den Berg Hardhout.

De producent en importeur geeft met name hout uit de GWW-sector een nieuw >>

Voor deze keuken is Barnwood Karintheï van Plancker gebruikt. Er wordt hierbij een toplaag van oud eiken verlijmd op twee lagen eiken lamellen. Het resultaat: een stabiele eiken plaat met een 'oude' uitstraling.

leven. Damwanden, beschoeiingen, bruggen en vlonders in houtsoorten als azobé, bilinga, bankirai en basralocus lenen zich volgens Bloemert prima voor recycling vanwege de afmetingen en omdat grote delen vaak van onder de waterlijn afkomstig zijn. 'Het hout moet niet zijn aange-tast door rot of schimmels, maar dat is optisch goed vast te stellen. Over het algemeen geldt dat hardhout dat onder droge omstandigheden gebruikt werd of juist helemaal onder water heeft gestaan, het beste geschikt is.'

Na een strenge selectie bij aankoop, het strippen van het hout, herzagen en schaven, belanden de oersterke en weerbestendige houten delen in onder meer tuinhekken, bloembakken en gevelbekleding. Bloemert: 'Gerecycled hardhout komt op talloze plaatsen tot zijn recht. Voor de efficiëntste toepassing is het echter belangrijk, dat er in de ontwerpfase rekening wordt gehouden met de beschikbare houtsoorten en afmetingen. Dat voorkomt ook verspilling van hoogwaardig hout, omdat de maatvoering van gerecycled hout meestal een gegeven is. Bij het ontwerp kan dan geprobeerd worden hierop aan te sluiten.'

DRIE SOORTEN KOPERS

Bloemert onderscheidt momenteel drie soorten kopers van gebruikt hardhout. Er is een groep die vooral ruw verveerd hout vanwege de decoratieve waarde wil aan-

schaffen en er zijn klanten die naar de lagere ecologische footprint kijken, maar dan wel willen dat het geleverde hout eruit ziet alsof het nieuw is. De derde categorie bestaat uit kopers die prijs stellen op de maatvoering en kwaliteit van nieuw hout en tegelijkertijd de 'oude looks' waarderen.

'Voor ons is deze markt het kansrijkst. Belangrijke partijen zijn ontwerpers en architecten die zich willen onderscheiden met duurzaamheid. De markt in zijn totaliteit is nog niet heel groot, maar we zien wel dat de interesse voor gerecycled hout als duurzame oplossing groeit. De groep mensen die gebruikt hardhout slechts als goedkoop alternatief beschouwt, wordt steeds kleiner.'

ESTHETIEK EN DUURZAAMHEID

Betaalbaarheid speelt voor de liefhebbers van het barnwood dat het circulaire bedrijf Plancker aanbiedt, een minder grote rol. De doorleefde en kwalitatief mooie planken, balken en latten zijn afkomstig uit Europese en Noord-Amerikaanse schuren. Het hardhout, veelal eiken, wordt toegepast in onder meer de interieurbouw, keukenbouw en aannemerij.

'We kopen de barns op en met de verkoopopbrengsten van het hout betalen we de schuren af', vertelt Arjen Hazes, verkoper en adviseur bij Plancker. 'Het hout moet gedemonteerd, vervoerd en bewerkt worden, dus er komen wat kosten bij kijken. Veruit de meeste eindklanten die

barnwood in hun interieur of exterieur willen verwerken, maken een zeer bewuste keuze. Jazeker, het circulaire aspect is daarbij belangrijk, maar de esthetische en mechanische eigenschappen van barnwood staan in dit segment toch voorop.'

Het is ook maar de vraag hoe duurzaam het hergebruik van hout uit een Canadese schuur precies is, stelt Hazes. 'Je bent circulair bezig met fantastisch hout dat nog decennia mee kan, maar je sleept het wel over de Atlantische oceaan naar Nederland. Aan de andere kant zijn we met hout sowieso op de goede weg. Plastic, staal en beton zijn veel vervuilerder. Helaas is Nederland nog geen houtbouwland. Het zou al veel schelen als er een visie op houtbouw wordt ontwikkeld, want veel loopt nu vast in de regelgeving.'

GOUDEN TOEKOMST

Plancker recyclet ook hout dat dichtbij huis wordt teruggewonnen, zoals scheepsvloeren en spoorbielzen. Dit hout krijgt een nieuwe bestemming als dakterras, tafelblad en trap. In het goedkopere segment bevindt zich het steigerhout, dat op wanden en vloeren wordt toegepast. Het is het product waar het verhaal van Plancker in 2012 mee begon.

Hazes: 'Met steigerhout waren we op dat moment onderscheidend, maar we zijn verder geëvolueerd met barnwood, hout uit Nederlandse bossen geselecteerd door Staatsbosbeheer en de duurzame Japanse wijze van brandtechniek shou sugi ban. We hebben een idealistische inslag, maar we moeten natuurlijk wel winstgevend zijn. Overigens beschouwen we duurzaamheid breed. Ook het adviseren van bedrijven om hout uit verwerkingsprocessen te winnen en de inzet van sociale werkplaatsen voor schroefwerk en het borstelen van steigerhout maken daar in onze visie deel van uit.'

Hoewel de vraag toeneemt, moet een écht grote markt voor kwalitatief circulair hout naar inzicht van Hazes nog op gang komen. 'Het gaat minder snel dan we zouden willen, maar het duurzaam besef groeit en meer mensen staan open voor het toepassen van gebruikt hout. Ik weet zeker dat we een gouden toekomst tegemoet gaan. Zelf sluiten we aan bij houtbouwprojecten en er zijn inmiddels contacten met een Duitse CLT-fabrikant. We hopen zo een waardevolle bijdrage aan de keten te kunnen leveren.'

ECONOMISCH KLIMAAT

Rik Ruigrok, eigenaar van Herso Circulaire Houtbewerkers, heeft naar eigen

Herso maakte deze trap van hergebruikt hout voor het kantoor van Heembouw in Berkel en Rodenrijs.

CirQ Wood laat metaal verwijderen uit hout dat wordt hergebruikt. 'Het hergebruiken van hout vergt veel arbeid en het rendement is soms laag.'

In het kantoor van afvalbeheerder Cure in Eindhoven gebruikte BAM veel hergebruikt hout van CirQ Wood.

Een vergadertafel van afvalhout gemaakt door Herso.

zeggen een slecht halfjaar achter de rug. Volgens de specialist in het vervaardigen van vloeren, tafels en interieurs uit gebruikt hout, vliegen de goede voorname-ns van opdrachtgevers nog wel eens de deur uit als het economisch minder gaat. 'Ze nemen dan toch maar een PVC-vloer. Het voordeel is, dat ik nu zo'n 450 kuub aan voorraad heb opgebouwd. Er ligt van alles; noten, eiken, beuken, maar ik pak vrijwel al het hout aan, ook pallet-hout. Mijn boekhouder wil dat ik de voor-raad in deze slechtere periode afbouw. Ga ik niet doen. We zijn nu juist klaar om slagen te gaan maken.'

VERBRANDINGSOVEN

Ruigrok bouwt de Herso-voorraad op via urban mining: het winnen en herstellen van materialen uit stedelijk gebied. Dat kunnen oude kantinetafels, vloeren uit bedrijven of eikenhouten meubels van opa en oma zijn. Soms zitten er bijzondere vondsten bij, zoals een kleine partij Indi- sch satijnhout, waarvan hij meteen een plankje aan een klokkenmaker verkocht.

Het pallethout ontvangt hij van een afvalverwerkingsbedrijf. Bij afvalbedrijven door heel Nederland bekijkt Ruigrok of er hout van de verbrandingsoven valt te red- den. De resultaten lopen sterk uiteen. 'In de ene gemeente vinden ze het geweldig en ondersteunen ze je bij het sorteren, terwijl ze ergens anders melden dat je ervan af moet blijven. Maar het gaat mij ook om de maatschappelijke component. Ik werk bij afvalbedrijven samen met men- sen die opeens een bijdrage leveren aan de nieuwe tafel van de burgemeester, om maar iets te noemen. Mensen groeien er- door, hun werk wordt leuker.'

Herso houdt veel werkzaamheden in

eigen beheer. Het beperken van overhead heeft een gunstig effect op de totaalprijs, stelt Ruigrok. Zo zou het creëren van een vloer met oud eikenhout bij een over- heidsinstelling aanzienlijk minder hebben gekost dan een nieuwe eiken vloer. Zijn bedrijf, dat over een FSC Recycled keur- merk beschikt, voert veel projecten in sa- menwerking met interieurinrichters, archi- tecten en aannemers uit. In het Amster- damse paviljoen Circl, voorheen eigendom van de bank ABN Amro, werd een sloophouten vloer van 1600 m² ge- legd. Bij een concurrerende bank denkt Herso mee over het transformeren van de houten bumpers van kluisen tot een vloer.

Ruigrok: 'We werken voor alle bedrij- ven, instellingen en particulieren die inte- resse hebben in circulair hout. Het moois- te is het als een visie door de hele orga- nisatie wordt gedragen. In Duiven bouwde een specialist in persoonlijke be- schermingsmiddelen een volledig circulair

kantoor. Onze inbreng telde weer mee bij de Breeam-standaard en de Well-Plati- num-certificering, wat voor het welzijn van medewerkers staat. Dat is prachtig. We hebben eens bezoek gehad van een leve- rancier van bouwmaterialen, waarbij de directeur min of meer buitenspel werd gezet. 'Als jij niet mee gaat in onze ideeën voor het aanbieden van circulair materi- aal, komt er niets van de grond', zeiden zijn collega's. En zo is het, de beslisser moet er volledig achter staan.'

Eigenlijk zijn we 35 jaar te laat, besluit Ruigrok zijn verhaal in mineur. De toren- hoge ambities zijn aanwezig, maar de praktijk laat volgens hem nog te wensen over. 'Hoogleraar Duurzaam Ondernemen Jan Jonker onderzocht vijfduizend bedrij- ven die aangeven circulariteit op nummer één te zetten in hun bedrijf. Slechts zes bleken er daadwerkelijk circulair te zijn. We hebben dus nog een lange weg te gaan. Laten we nu doorpakken.' <<

De coöperatie Insert maakt van gebruikt hout weer nieuwe kozijnen.

Foto: Kees de Vries